

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

СТАХУРСЬКА СВІТЛАНА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 658.152: 663/664

**МЕХАНІЗМ ІНВЕСТУВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(харчова промисловість)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2008

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національному університеті харчових технологій
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Крисанов Дмитро Федосович,
Національний університет харчових технологій,
професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності, м. Київ

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Дачій Олександр Іванович, Рада по вивченню
продуктивних сил України НАН України, головний
науковий співробітник відділу інвестиційної політики
та розвитку місцевого самоврядування, м. Київ

кандидат економічних наук, доцент **Петухова Ольга
Михайлівна**, Національний університет харчових
технологій, доцент кафедри фінансів, м. Київ

Захист відбудеться 24 жовтня 2008 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні
спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових
технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, корп. В, аудиторія
502 .

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету хар-
чових технологій за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розіслано 10 вересня 2008 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

Марченко В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В ринкових умовах господарювання розвиток підприємств, а також їх конкурентоспроможність, у тому числі і продукції, на внутрішньому і на світовому ринках визначається наявністю інноваційних технологій та техніки. Це, в свою чергу, вимагає відтворення основних засобів шляхом техніко-технологічного оновлення. Вирішення такого завдання безпосередньо пов'язане як з достатньою ємністю ринку техніко-технологічних інновацій, так і зі спроможністю підприємств до інвестування відтворювальних процесів. Проблемним питанням для підприємств є обмеженість інвестиційних коштів, зокрема, недостатність власних коштів, у тому числі з внутрішніх і зовнішніх джерел, та в багатьох випадках – недостатність позикових коштів. Підприємства переважно здійснюють інвестування в основні засоби з врахуванням реальної наявності власних коштів та можливості запозичення. Тобто найчастіше відсутній цільовий підхід до інвестування відтворювальних процесів, а домінує ресурсний. Інвестуванню відтворювальних процесів має передувати обґрунтування темпів та масштабів відтворення. Обсяги відтворення, зокрема основних засобів, мають визначатись у відповідності до стратегічних намірів підприємств, в першу чергу йдеться про операційну стратегію та її технологічне та технічне забезпечення. Відповідно до обґрунтованих цілей і визначених обсягів відтворення повинні розроблятися стратегічні напрямки формування інвестиційних ресурсів, у тому числі оптимізуватися структура їх джерел.

Питанням дослідження процесів відтворення, зокрема основних засобів, а також інвестування діяльності, у тому числі підприємств, присвячено наукові праці вчених-економістів: Бланка І.О., Гальчинського А.С., Геєця В.М., Герасимчука М.С., Губського Б.В., Гуткевич С.О., Дація О.І., Крисанова Д.Ф., Ланового В.Т., Лукінова І.І., Майорової Т.В., Мертенса А.В., Мочерного С.В., Пересади А.А., Покропивного С.Ф., Саблука П.Т., Сухорукова А.І., Трегобчука В.М. та ін.

Водночас слід зазначити, що комплексний підхід до цільового відтворення основних засобів у відповідності зі стратегією розвитку підприємства, а також системний підхід до інвестування цих процесів недостатньо розроблені в теоретичному і практичному відношеннях. Подальші наукові дослідження вимагають вирішення саме цих питань шляхом розроблення теоретичних та обґрунтування методичних положень і практичних рекомендацій, які б дозволили удосконалити механізм інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах. Актуальність поставлених питань обумовили вибір теми, визначення мети і завдань даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення та висновки дослідження були одержані в межах наукових тем, які виконувались Національним університетом харчових технологій: "Розроблення економічного механізму функціонування підприємств харчової промисловості та перероблення сільськогосподарської сировини" (номер державної реєстрації 0107U000475), особисто автором обґрунтовано механізм формування інвестиційних коштів підприємств шляхом доцільового використання амортизаційних відрахувань та внутрішнього запозичення і залучення; "Забезпечення

конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості та перероблення сільськогосподарської продукції" (номер державної реєстрації 0107U000476), особисто автором розроблено методику прогнозування процесів відтворення основних засобів та їх інвестування в аспекті стратегій та життєвого циклу підприємства, а також підходи до інвестиційного забезпечення інноваційного відтворення основних засобів; "Розроблення механізму інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів на підприємствах харчової промисловості" (тематичний план науково-дослідних робіт, що фінансуються із коштів державного бюджету Міністерством освіти і науки України, затверджена рішенням Вченої Ради НУХТ від 30 січня 2007, протокол № 6), особисто автором розроблено пропозиції щодо удосконалення механізму та способів інвестування відтворювальних процесів на підприємствах харчової промисловості.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних та методичних положень і практичних рекомендацій, які дозволять удосконалити механізм інвестування процесів відтворення основних засобів підприємств та забезпечити його функціонування на підприємствах харчової промисловості в умовах конкурентного середовища та інноваційного розвитку.

Мета дослідження зумовила постановку та вирішення наступних **завдань**:

- проаналізовано сутнісні і структурні характеристики та особливості зношення й відтворення основних засобів;
- удосконалено методику комплексної аналітичної оцінки процесів відтворення основних засобів;
- визначено сутність та механізм інвестування відтворення основних засобів з використанням структурного, сценарного та процесного підходів;
- проаналізовано стан основних засобів, процесів їх відтворення та особливості інвестування в основні засоби на підприємствах харчової промисловості, а також досліджено інші складові механізму інвестування відтворення основних засобів;
- визначено зв'язок процесів відтворення основних засобів та їх інвестування з концепцією життєвого циклу підприємства та його загальною стратегією;
- розроблено пропозиції щодо удосконалення інвестиційного забезпечення відтворення основних засобів відповідно до реального стану інвестиційно-відтворювальних процесів на підприємствах та вимог щодо інноваційного розвитку в умовах конкурентного ринку.

Об'єкт дослідження – процеси відтворення основних засобів та їх інвестування на підприємствах харчової промисловості.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і методичних підходів та практичних питань щодо реалізації механізму інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є сукупність загальноприйнятих і спеціальних методів та прийомів наукових досліджень, використання яких зумовлене поставленою метою та завданнями. У процесі дослідження використані такі методи: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формування висновків), статистико-економічний (аналіз процесів

відтворення основних засобів та їх інвестування на підприємствах харчової промисловості), монографічний (розроблення методики аналізу процесів відтворення, визначення сутності механізму інвестування процесів відтворення основних засобів, розроблення методики прогнозування обсягів відтворення основних засобів та їх інвестування) та інші.

В процесі дослідження використовувалися законодавчі та нормативні акти з економічних питань, статистичні дані Держкомстату України, спеціальна література з проблем теорії і практики інвестування та відтворювальних процесів, а також статистична, фінансова звітність та оперативні дані підприємств, що досліджувались.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних положень і практичних рекомендацій, які дозволяють удосконалити механізм інвестування процесів відтворення основних засобів та забезпечити його функціонування на підприємствах харчової промисловості. Основні результати дослідження, що характеризують його новизну, наступні:

вперше: на основі концептуального підходу до процесів відтворення основних засобів та їх інвестування, який передбачає врахування двох взаємопов'язаних чинників – життєвого циклу та загальної стратегії підприємства – обґрунтовано методику прогнозування обсягів відтворення основних засобів та інвестиційних витрат на дані потреби, яка базується на цільовому відтворенні (на відміну від ресурсного). Здійснено апробацію даної методики для харчової промисловості загалом та для підприємств, що досліджувались;

удосконалено:

- визначення сутності механізму інвестування відтворення основних засобів шляхом використання структурного, сценарного та процесного підходів і виділення ролі суб'єкта прийняття рішень;

- детермінантні характеристики процесу відтворення через виділення його безперервності та циклічності, поєднання процесної та еволюційної складових, а також "ширини" та "глибини" відтворення (як характеристик масштабності);

- методику дослідження процесів відтворення основних засобів шляхом виділення статичних та динамічних показників, а саме: стану основних засобів (структурні показники та показники придатності) і процесів відтворення основних засобів (показники руху та якісні показники відтворення: показники прогресивності та глибини відтворення);

дістало подальший розвиток:

- уточнення терміну "знос основних засобів" через механізм амортизаційних відрахувань – як "відшкодування вартості основних засобів" (або "амортизаційний знос");

- підходи до формування підприємствами амортизаційного фонду шляхом використання альтернативних напрямків його накопичення із застосуванням фінансових технологій та елементів внутрігосподарського розрахунку;

- використання нематеріальних активів (НМА) у фінансових технологіях шляхом створення НМА "високої якості" (алгоритм нарощення вартості НМА) та подальшої їх амортизації і участі у формуванні амортизаційного фонду підприємства;

- підходи до формування інвестиційних коштів підприємств шляхом розширеного залучення до участі в капіталі та прибутках через внутрішнє запозичення та залучення з використанням прибуткової складової, а також інвестиційного потенціалу фізичних осіб;

- напрямки використання венчурного інвестування для забезпечення інноваційного відтворення основних засобів шляхом утворення галузевих структур венчурного типу: асоціацій за участю підприємств харчової промисловості (певного виду економічної діяльності) та підприємств, що працюють на ринку технологічних інновацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені і обґрунтовані методичні підходи та практичні рекомендації щодо удосконалення механізму інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості можуть бути використані суб'єктами господарювання в Україні і сприятимуть їх інноваційно-технологічному оновленню та розвитку, підвищенню конкурентоспроможності. Результати дослідження мають прикладний характер, вони визнані доцільними для практичного використання на підприємствах з виробництва напоїв Київського регіону, зокрема ВАТ "Київський завод безалкогольних напоїв "Росинка" (довідка № 375 від 25 грудня 2007р.), ЗАТ "Пивзавод на Подолі" (довідка № 218 від 04 вересня 2007р.). Результати досліджень використовуються у навчальному процесі кафедри економіки і права та кафедри менеджменту Національного університету харчових технологій при викладанні дисциплін "Економіка підприємства", "Стратегічний менеджмент", "Інноваційний менеджмент", "Інвестиційний менеджмент", що підтверджується актом впровадження результатів дисертаційної роботи у навчальний процес (від 26 лютого 2008р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до удосконалення механізму інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості. Основні положення і висновки дисертації розроблені автором особисто і містяться у одноосібних наукових працях.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення і висновки дисертації викладені в опублікованих автором наукових працях, а також слугували основою доповідей на науково-практичних та наукових конференціях: 69-а, 70-а, 71-а наукові конференції молодих вчених, аспірантів і студентів НУХТ (м. Київ, 2003, 2004, 2005 рр.); "Організаційно-правові та фінансово-економічні проблеми адаптації підприємств АПК до ринкових умов господарювання та шляхи їх вирішення" (м. Київ, 2005 р.); "Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість" (м. Київ, 2005 р.); "Нові технології та технічні рішення в харчовій та переробній промисловості: сьогодення і перспективи" (м. Київ, 2005 р.); "Управління організаційно-технічними та фінансово-економічними змінами на промислових підприємствах" (м. Київ, 2006 р.); "Актуальні проблеми управління розвитком об'єктів і процесів ринкової економіки" (м. Запоріжжя, 2006 р.); "Сучасні проблеми менеджменту" (м. Київ, 2006 р.); "Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку" (м. Київ, 2007 р., 2008 р.).

Публікації. Основні ідеї, положення та результати досліджень висвітлено в

16 наукових одноосібних публікаціях загальним обсягом 5,19 друк. арк., з яких 9 – у наукових фахових виданнях обсягом 4,5 друк. арк., 7 – в збірниках тез та матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, основної частини, яка включає три розділи, висновків, додатків та списку використаних джерел. Основний обсяг роботи – 210 сторінок, з яких 60 таблиць, 21 рисунок; обсяг таблиць та рисунків, які повністю займають площу сторінки – 26 сторінок. Список використаних джерел (181 найменування) – 16 сторінок, 14 додатків – на 117 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і задачі, об'єкт і предмет дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі **"Теоретичні засади інвестування процесів відтворення основних засобів виробництва"** на основі аналізу і узагальнення теоретичних та методичних положень визначена сутність відтворювального процесу та його роль у забезпеченні оновлення основних засобів, здійснено характеристику основних засобів виробництва з урахуванням особливостей зношення та відтворення, виокремлено категорії "відтворення основних засобів" та "інвестування відтворення основних засобів", визначено сутність механізму інвестування процесів відтворення основних засобів шляхом використання структурного, сценарного і процесного підходів та виділення ролі суб'єкта прийняття рішень.

Ретроспективний аналіз та огляд сучасних теоретичних трактувань процесів відтворення і його особливостей дозволяє констатувати певну послідовність розвитку наукових поглядів на теорію відтворення: від становлення та формування класичної теорії відтворення – через теорію зростання – до теорії економічного розвитку, який характеризується поєднанням інвестицій з інноваціями. Процеси відтворення слід характеризувати за їх масштабністю, виділяючи при цьому "ширину" відтворення (охоплення процесами відтворення усіх елементів економічної системи) та "глибину" (відтворення на інноваційній основі з переважанням техніко-технологічного оновлення тощо). Для процесу відтворення характерні такі детермінанти як безперервність та циклічність, а також поєднання процесної та еволюційної складових. На основі виділених детермінантних характеристик процесу відтворення уточнено категорію "відтворення основних засобів" як циклічний безперервний процес кругообороту (повторення) основних засобів, під час якого вони змінюють форму, підлягають фізичному та моральному зносу, поступово відшкодовують свою вартість та відроджуються в певних кількісних та якісних пропорціях на новій основі як власником основних засобів, так і їх виробником. Поряд з такими традиційними формами відновлення як ремонт, заміна та модернізація все більш активніше використовується модифікація та реінжинірингові операції, які викликані необхідністю організаційних змін залежно від стратегічних намірів підприємства та його життєвого циклу. "Економічне спрацювання" або "економічне зношування" через механізм амортизаційних відрахувань не слід

відносити ні до фізичного, ні до морального зносу, а потрібно розцінювати його лише як відшкодування вартості основних засобів, допускаючи вживання терміну "амортизаційний знос". Прийняття рішень щодо обсягів відтворення основних засобів та їх інвестування має базуватись на аналітичному дослідженні. Методика аналізу процесів відтворення основних засобів вимагає комплексної аналітичної оцінки за системою показників: стану основних засобів та процесів відтворення. Показники стану основних засобів – це статичні показники, які результативно відображають процеси відтворення, до них віднесено: структурні показники (частка активної частини, технологічна структура, вікова структура); показники придатності (відображають рівень морального та фізичного зношування). Показники процесів відтворення основних засобів – це показники динаміки відтворювальних процесів, до яких віднесено: показники руху основних засобів (коефіцієнти надходження (введення), вибуття, оновлення, ліквідації, приросту, відшкодування та збереження основних засобів); якісні показники відтворення (якісні показники прогресивності відтворення основних засобів та якісні показники глибини відтворення). Система запропонованих показників – це коефіцієнти, частина яких є загальновідомою, але вони адаптовані до процесу відтворення та уточнені з урахуванням сучасних особливостей економічних процесів. Необхідно також розглядати нові показники, що відображають якісну сторону відтворення основних засобів, а саме – прогресивність відтворення основних засобів (коефіцієнти відтворення основних засобів, чистого інвестування основних засобів, прогресивності відтворення, інноваційного відтворення, омолодження основних засобів) та глибину їх відтворення (коефіцієнти достатності вибуття та надходження, повноти вибуття та надходження, показники забезпечення амортизаційними відрахуваннями потреб простого відтворення та надходження). Дослідження сутності інвестування та його адаптація до відтворювальних процесів дозволили визначити інвестування відтворення основних засобів як сукупність економічних відносин, які виникають між суб'єктами економіки на всіх стадіях процесу кругообороту основних засобів і характеризуються пов'язаними з ним потоками інвестиційних ресурсів. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів пропонується розглядати з використанням структурного, сценарного та процесного підходів. Структурний підхід дає статичний опис механізму, а саме – виділення таких його складових: структурних (об'єкт, суб'єкти та засоби інвестування), функціональних (що приводять до взаємодії структурні складові) та суб'єкту прийняття і виконання рішень щодо масштабів відтворення основних засобів та його інвестування (рис. 1). Сценарний підхід – відображає взаємодію структурних та функціональних складових механізму і їх вплив на прийняття рішень щодо обсягів відтворення та їх інвестування (рис. 2). Сценарний підхід призвів до виділення мотиваційної складової в процесі інвестування відтворення основних засобів: взаємозв'язок інноваційних технологічних тенденцій та життєвого циклу підприємства і їх вплив на забезпечення конкурентоздатності через стратегічні наміри власників. Процесний підхід дає також динамічний опис механізму, відображаючи послідовність процесів відтворення основних засобів і їх інвестування залежно від стадій життєвого циклу підприємства (рис. 3). Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів – це система дій суб'єкта прийняття рішень, яка

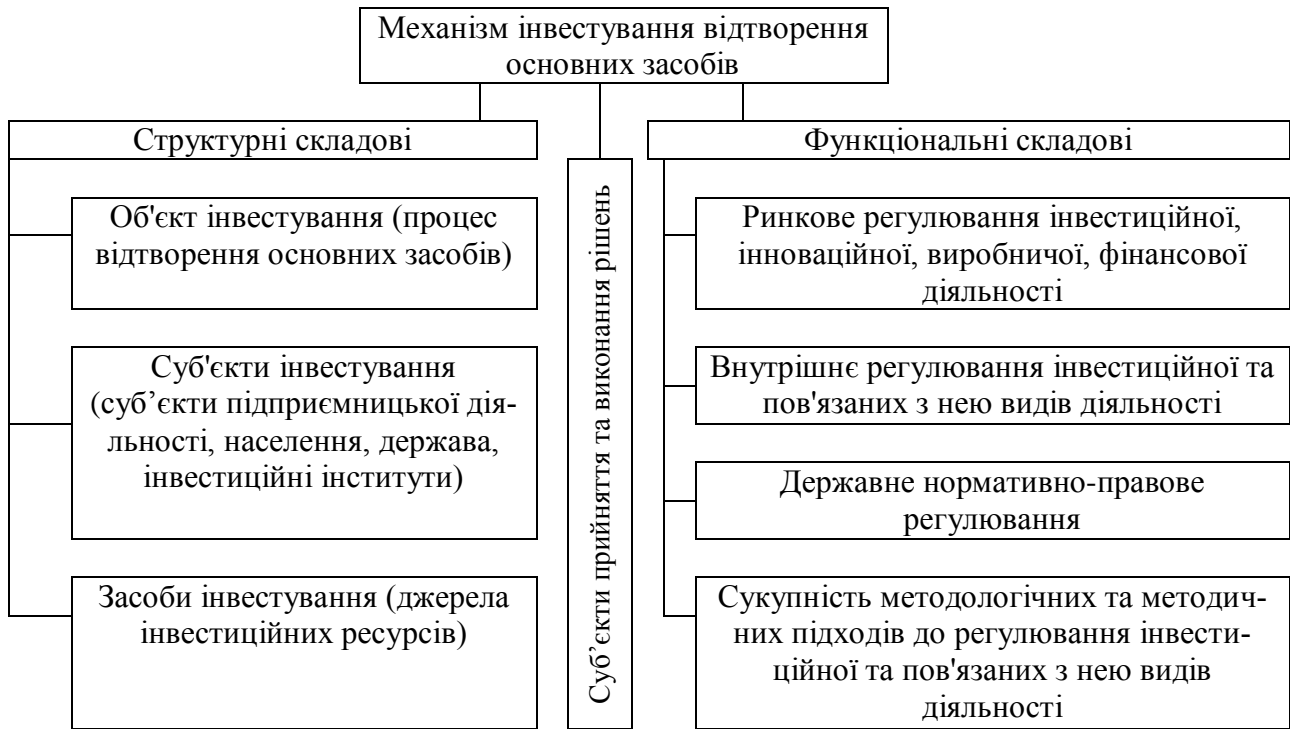

Рис. 1. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів: структурний підхід

визначає послідовність, обсяги та забезпечує реалізацію процесів відтворення основних засобів і їх інвестування у відповідності до стратегічних цілей.

У другому розділі "**Механізм інвестування відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості**" на основі визначення існуючих тенденцій у відтворенні основних засобів та його інвестуванні на підприємствах харчової промисловості загалом та, зокрема, на підприємствах з виробництва напоїв – показана необхідність обґрунтування достатніх обсягів, темпів та пропорцій відтворення основних засобів і їх інвестування, розширення інноваційної складової у відтворенні, а також потреба в накопиченні інвестиційних коштів.

Дослідження стану основних засобів та їх відтворення дозволило виявити низку проблем та особливостей цього процесу. Вартість основних засобів в харчовій промисловості на 01.01.2007р. становила 50264 млн. грн. (10% від основних засобів в промисловості), з них найбільша частка припадає на виробництво інших харчових продуктів (23,7%) та напоїв (22,9%). Частка вартості активної частини основних засобів в харчовій промисловості становить 54,4%. На підприємствах з виробництва напоїв, що досліджувались, частка активної частини коливається в межах 28,4 ÷ 66,4%. При цьому частка технологічного обладнання по основних цехах та дільницях становила 56,3 ÷ 91,9% від вартості машин та обладнання. Середній вік цього технологічного обладнання – 2,5 ÷ 18,6 років. Порівняння фактичного середнього віку основних засобів з "нормативними" термінами їх експлуатації вказує на відносно достатній рівень придатності основних засобів більшості підприємств. На підприємствах галузі зростання основних засобів нестабільне при їх загальному нарощенні із середньорічним темпом 110,5% за 2000 – 2006 рр. У виробництві машин і устаткування, як базової галузі для відтворення

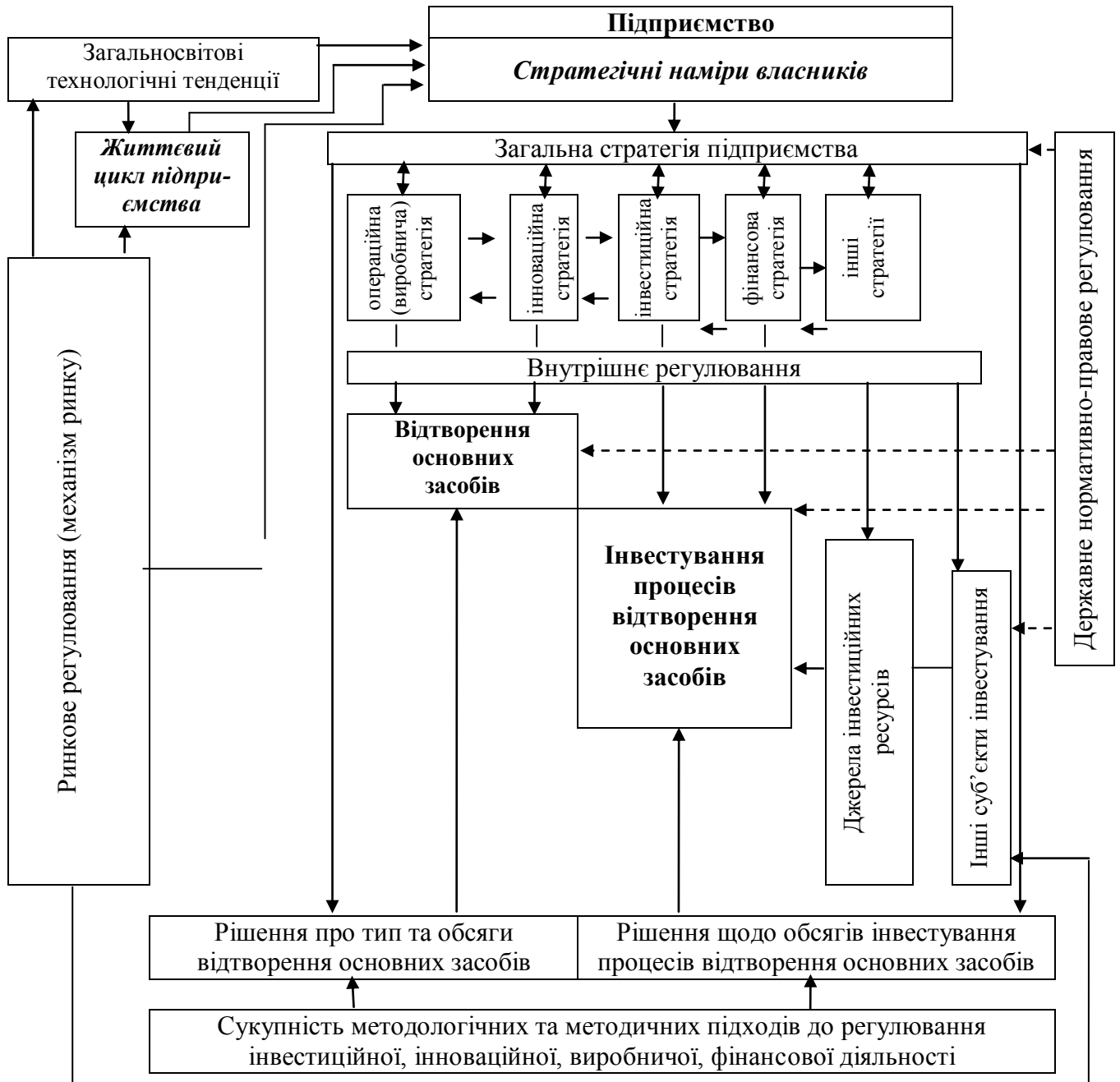

Рис. 2. Механізм інвестування відтворення основних засобів: сценарний підхід

основних засобів, щорічна динаміка їх є переважно від'ємною. Це ставить під сумнів можливості вітчизняного машинобудування щодо забезпечення достатнього рівня відтворювальних процесів. Виробництво технологічного устаткування для харчової промисловості по більшості позицій порівняно з 1990 р. різко зменшилось. Динаміка зростання основних засобів на підприємствах харчової промисловості забезпечується переважно постачанням імпортного устаткування. Порівняння по підприємствах харчової промисловості за 2003 – 2006 рр. коефіцієнтів надходження (14,4%), оновлення (10,5%), вибуття (8,1%) та ліквідації (3,3%) основних засобів свідчить, що для підприємств не характерні інтенсивні відтворювальні процеси з упровадження нової техніки. Високі значення коефіцієнтів надходження на ряді підприємств не свідчать про глибину відтворювальних процесів, а лише вказують на збільшення основних засобів (найчастіше – екстен-

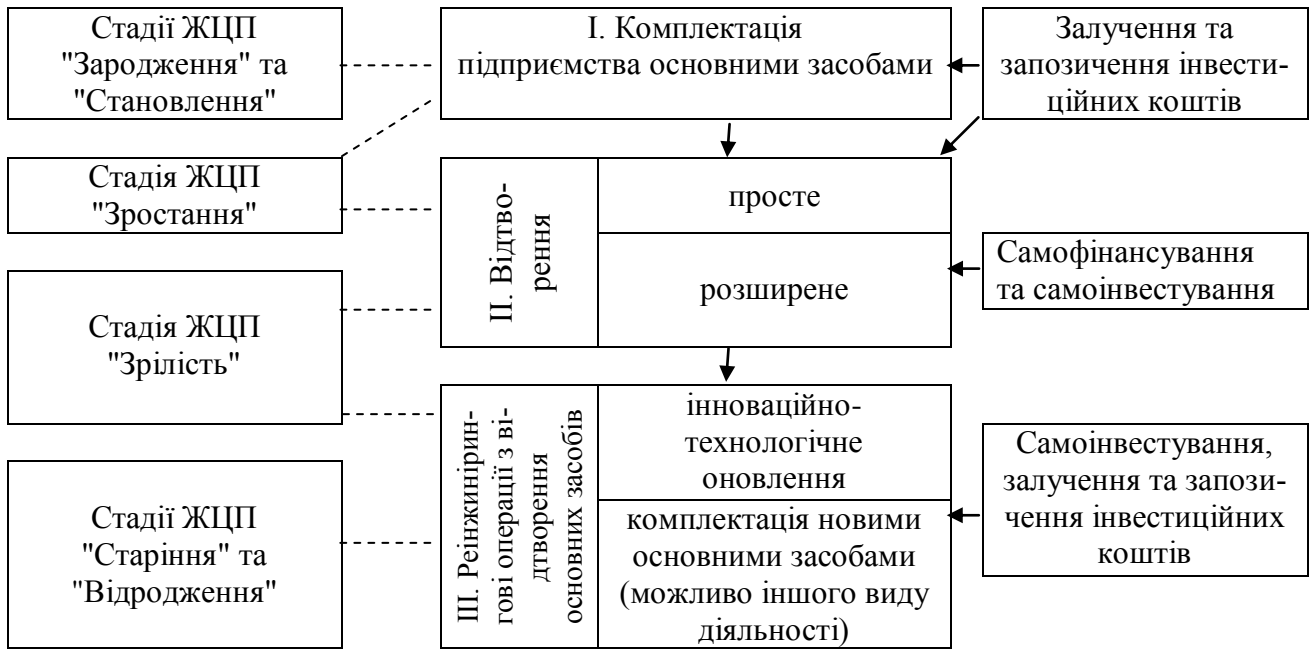

Рис. 3. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів: процесний підхід

сивне). Рівні достатності та повноти процесів відтворення основних засобів, а також показник "чистого" інвестування говорять про те, що в ряді випадків на підприємствах не відбувається навіть простого відтворення основних засобів. Ці показники свідчать про відсутність бажаної інтенсивності процесів відтворення: коефіцієнт достатності надходження найчастіше перевищує одиницю, а коефіцієнт достатності вибуття, як правило, менший одиниці. Загалом для підприємств харчової промисловості характерне "чисте" інвестування (коефіцієнт "чистого" інвестування становить $0,7 \div 0,9$), що підтверджує наявність розширеного відтворення. Але відсутня стабільна тенденція до "чистого" інвестування: для жодного з підприємств, що досліджувались, не характерне виключно "чисте" інвестування, періодично відбувається звужене відтворення.

Інвестиції в основний капітал в харчовій промисловості характеризуються щорічним нестабільним зростанням. В 2006 р. в галузі освоєно інвестицій в основний капітал на суму 8290,4 млн. грн. (119,5% до попереднього року), з них 35,3% на підприємствах з виробництва напоїв, 20,0% – з виробництва інших харчових продуктів, 10,3% – з виробництва молочних продуктів та морозива. Структура джерел фінансування інвестицій в основний капітал засвідчує високу частку власних коштів підприємств та організацій. Частка амортизаційних відрахувань у власних коштах є невисокою. Коефіцієнт забезпечення потреб відтворення амортизаційними відрахуваннями за 2001 – 2006 рр. в харчовій промисловості становив 0,8. Нижчий від одиниці він і на більшості підприємств, що досліджувались. При цьому підприємства не використовують весь потенціал амортизаційних відрахувань для відтворення основних засобів. Характерне поступове зростання частки кредитів банків та інших позик, у тому числі кредитів іноземних банків. Низький рівень прибутковості більшості підприємств харчової промисловості (рівень рентабельності за 2003 – 2006 рр. склав $-0,1 \div 2,8\%$) вказує на обмежені можливості самофінансування. За наявності загального приросту активів часто від-

сутнє "чисте" інвестування в основні засоби, але майже стабільно зростають оборотні активи, тобто інвестується не розвиток підприємств, а виробництво при існуючому техніко-технологічному потенціалі.

Ринковий механізм, як основний регулятор, не забезпечує в достатньому обсязі інвестування відтворення основних засобів. Більшість підприємств в умовах конкуренції перш за все приділяють увагу ринкам збуту і вкладають кошти в нові види продукції та забезпечення її реалізації, не розробляючи загальної стратегії розвитку. Послуги кредитно-фінансових установ, у тому числі кредити банків, для більшості підприємств є малодоступними. Зарубіжні інвестиції, як і зарубіжна техніка, не завжди забезпечують інноваційні потреби підприємств. Підприємства не використовують в повній мірі можливості залучення та запозичення інвестиційних коштів через ринок цінних паперів. Інноваційна активність підприємств харчової промисловості та машинобудування недостатня і за основними показниками має тенденцію до зниження. Частка інноваційно-активних підприємств зменшилась за період 2003 – 2006 рр. в харчовій промисловості з 15,9% до 9,4%, в машинобудуванні – з 23,9% до 20,2%. При цьому частка підприємств, що витрачали кошти на придбання машин, обладнання, установок, інших основних засобів в харчовій промисловості зменшилась з 6,7% до 4,4%. Очевидною є необхідність державного регулювання в напрямку сприяння процесам інноваційно-технологічного відтворення. Більшість підприємств не використовуює при прогнозуванні і плануванні своєї діяльності загальновідомі в світовій практиці методологічні та методичні підходи до регулювання процесів інвестування відтворення основних засобів, зокрема не розробляється загальна стратегія та стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку, часто не обґрунтовується доцільність інвестування.

У третьому розділі **"Удосконалення механізму інвестування відтворення основних засобів на підприємствах"** з урахуванням структури механізму та його мотиваційної складової, а також за результатами проведеного аналізу запропоновано методіку прогнозування процесів відтворення основних засобів та їх інвестування в аспекті стратегій та життєвого циклу підприємства, обґрунтовано напрями збільшення інвестиційних коштів підприємств для процесів відтворення та пропозиції щодо інноваційно-інвестиційного забезпечення відтворення основних засобів.

На основі концептуального підходу до відтворення основних засобів та його інвестування, який передбачає урахування двох взаємопов'язаних чинників: життєвого циклу та загальної стратегії підприємства, доцільно використовувати прогнозування обсягів відтворення основних засобів та необхідних для цього інвестиційних витрат. Методика прогнозування даних процесів базується на цільовому відтворенні (на відміну від ресурсного) і передбачає забезпечення простого відтворення (у тому числі з урахуванням інфляційних процесів), розширеного відтворення (відповідно до стратегічних намірів і залежно від стадії життєвого циклу підприємства, кон'юнктури ринку, технологічних та технічних інновацій), комплектації новими основними засобами, у тому числі іншого виду діяльності (при перепрофілюванні, реінжинірингу тощо), а також необхідні додаткові інвестиційні витрати, пов'язані із відтворювальними процесами, зокрема інвестиційні

витрати на поповнення оборотних активів, на придбання нематеріальних активів для забезпечення функціонування основних засобів та ін. Запропоновані алгоритми прогнозних розрахунків можна представити в табличній формі (табл. 1 та 2). Визначено обсяги приросту основних засобів з урахуванням простого та розширеного відтворення, а також необхідні для цього інвестиційні витрати в харчовій промисловості загалом та на підприємствах, що досліджувались (прогноз здійснено за умови дотримання існуючих стратегічних намірів).

З метою збільшення суми власних інвестиційних коштів підприємствам варто використовувати метод накопичення амортизаційного фонду через доцільове використання амортизаційних відрахувань від вартості основних засобів та нематеріальних активів (НМА), а також створювати та нарощувати НМА з подальшою їх амортизацією. Доцільове використання амортизаційних відрахувань може здійснюватись за двома напрямками: (1) нарощення нарахованих і отриманих сум амортизації шляхом їх вкладання на депозит або (2) використання амортизаційних відрахувань у власному обороті підприємств на поповнення активів з нарахуванням до амортизаційного фонду частини "напрацьованого" чистого прибутку (за нормою, що відповідає середньому значенню рентабельності активів). Алгоритми розрахунку накопиченого амортизаційного фонду за обома напрямками такі:

$$AB^I = \sum_{t=1}^{n-1} AB_{t-1} * (1+0,75*d)^{n-t} + AB_n, \quad (1)$$

де AB^I – сума накопиченого амортизаційного фонду за умови його доцільового використання як депозиту; AB_{t-1} – амортизаційні відрахування попереднього періоду, які є базою для нарахування процентів по депозиту; d – ставка депозиту, в частках одиниці; $0,75$ – коефіцієнт, що враховує оподаткування прибутку; AB_n – амортизаційні відрахування за останній період.

$$AB^{II} = \sum_{t=1}^n \left(\sum_{t=1}^{t-1} AB_{t-1} \right) * Кра_t + \sum_{t=1}^n AB_t, \quad (2)$$

де AB^{II} – сума накопиченого амортизаційного фонду за умови його доцільового використання в активах підприємства як фінансового ресурсу; $Кра_t$ – коефіцієнт рентабельності активів за t -тий період або середнє значення коефіцієнта за останні роки; AB_t – амортизаційні відрахування за період t .

Результати формування амортизаційного фонду відобразатимуться в управлінському обліку. Розміри накопиченого амортизаційного фонду, які розраховані на 1 тис. грн. вартості основних засобів за двома напрямками їх запропонованого використання, можна застосовувати як нормативи для визначення очікуваних коштів на момент необхідної заміни основних засобів. Механізм розширеного формування НМА та їх подальшої амортизації передбачає поетапне створення НМА з поступовим нарощенням та дооцінкою їх вартості.

Формування інвестиційних коштів можливе шляхом внутрішнього запозичення та залучення, що передбачає емісію акцій та облігацій, акумуляцію коштів на особистих рахунках працівників та (або) власників і базується на використанні прибуткової та дивідендної складових і загалом інвестиційного потенціалу фізичних осіб. Стимули до акумуляції коштів на особистих рахунках мають базуватись на достатніх рівнях доходності, ризику та ліквідності. Необхідно дотримувати

тись таких співвідношень:

$$\left. \begin{aligned} D_{\%} &\leq OP_{\%} \leq K_{\%} \\ ПФ_{\%} &\leq OP_{\%} \\ OP_{\%} &\leq IK_{\%} \end{aligned} \right\}, \quad (3)$$

де $D_{\%}$ – середній рівень проценту по депозитах в банківських установах; $OP_{\%}$ – рівень доходності по коштах, акумульованих на особистих рахунках, %; $K_{\%}$ – середня ставка проценту по банківських кредитах; $ПФ_{\%}$ – середня ставка проценту при накопиченні коштів у пенсійних фондах; $IK_{\%}$ – рентабельність інвестиційних коштів на підприємстві, %.

З метою забезпечення підприємств інноваційними основними засобами доцільно утворювати галузеві структури венчурного типу: асоціації за участю підприємств харчової промисловості (певного виду економічної діяльності) та підприємств, що працюють на ринку інноваційних технологій та техніки. Структура апарату управління асоціації має бути представлена основними функціональними підрозділами, які б охоплювали усі фази інноваційного процесу. Цільова спрямованість асоціації – координація робіт щодо розроблення та створення інноваційних технологій і техніки галузевого призначення, а також щодо забезпечення цими засобами учасників асоціації та реалізації їх за межами даного господарського утворення. Надходження та розподіл платежів в асоціації можна представити наступним чином:

$$\left. \begin{aligned} ПЛ_i &= \sum_{j=1}^m 0,05 * П_{j,i-1} + \sum_{j=1}^m \Delta Пч_{j,i-1} \\ ПЛ_i &= V_{ya} + Vнддкр_a + Vнддкр_{in} + РФ \end{aligned} \right\}, \quad (4)$$

де $ПЛ_i$ – платежі за i -тий рік; $П_{j,i-1}$ – оподатковуваний прибуток j -того члена асоціації за попередній звітний рік; $\Delta Пч_{j,i-1}$ – частина чистого прибутку j -того члена асоціації за попередній звітний рік (у випадку недостатності фінансування за рахунок валових витрат); 0,05 – коефіцієнт, що відповідає 5%; V_{ya} – витрати на утримання апарату управління асоціації; $Vнддкр_a$ – витрати на НДДКР членам асоціації; $Vнддкр_{in}$ – витрати на НДДКР іншим науковим, науково-дослідним, проектним та конструкторським організаціям; $РФ$ – резервний фонд.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання щодо удосконалення механізму інвестування процесів відтворення основних засобів та забезпечення його функціонування на підприємствах харчової промисловості в умовах конкурентного середовища та інноваційного розвитку. На підставі результатів проведеного дослідження, вивчення та узагальнення існуючого досвіду пропонуються висновки теоретично-методичного та практичного характеру відповідно до поставлених мети та завдань дослідження.

1. Розвиток теоретичних трактувань процесів відтворення відзначається становленням теорії економічного розвитку, що характеризується поєднанням ін-

вестицій з інноваціями. Для процесу відтворення характерні такі детермінанти: безперервність та циклічність, поєднання процесної та еволюційної складових. Процеси відтворення необхідно характеризувати за їх масштабністю, виділяючи при цьому "ширину" відтворення (охоплення процесами відтворення усіх елементів економічної системи) та "глибину" (відтворення на інноваційній основі з переважанням техніко-технологічного оновлення). Врахування даних характеристик при визначенні масштабів відтворення дозволяє розглядати відтворення основних засобів як постійний процес з наявністю періодичної компоненти (оновлення), який вимагає поряд з необхідністю розширеного відтворення основних засобів – здійснення його на інноваційній основі.

Конкретизовано сутність поняття "відтворення основних засобів". Відтворення основних засобів – це циклічний безперервний процес кругообороту (повторення) основних засобів, під час якого вони змінюють форму, підлягають фізичному та моральному зносу, поступово відшкодовують свою вартість та відроджуються в певних кількісних та якісних пропорціях на новій основі як власником основних засобів, так і їх виробником. Показано, що основні засоби є елементом системи відтворення, в процесі свого функціонування вони забезпечують відтворення інших елементів економічної системи (є суб'єктом відтворення), одночасно вони самі підлягають відтворенню (є об'єктом даного процесу). "Економічне спрацювання" або "економічне зношування" через механізм амортизаційних відрахувань не слід відносити ні до фізичного, ні до морального зносу, а потрібно розцінювати його лише як відшкодування вартості основних засобів, допускаючи вживання терміну "амортизаційний знос". Такий підхід дозволить визначити можливості самофінансування за рахунок амортизаційного фонду і надалі необ'єктивно не відобразатиме рівень зносу.

2. Методика комплексної аналітичної оцінки процесів відтворення основних засобів має базуватись на дослідженні системи статичних та динамічних показників: показники стану основних засобів (структурні показники та показники придатності) і показники процесів відтворення основних засобів (показники руху та якісні показники відтворення: показники прогресивності та глибини відтворення). Використання в аналітичних цілях сукупності статичних і динамічних показників та розроблених критеріальних значень (чи бажаних тенденцій) дозволить комплексно оцінити процес та результативність відтворення основних засобів і слугуватиме основою для розроблення прогнозів та планових рішень стосовно подальших обсягів відтворення та його інвестування.

3. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів – це система дій суб'єкта прийняття рішень, яка визначає послідовність, обсяги та забезпечує реалізацію процесів відтворення основних засобів і їх інвестування у відповідності до стратегічних цілей. Механізм інвестування запропоновано розглядати з використанням структурного, сценарного та процесного підходів. Виділена мотиваційна складова процесу інвестування відтворення основних засобів: взаємозв'язок інноваційних технологічних тенденцій та життєвого циклу підприємства і їх вплив на забезпечення конкурентоспроможності через стратегічні наміри власників. Використання структурного, сценарного та процесного підходів дозволить забезпечити логічне послідовне розроблення рішень стосовно масштабів

відтворення основних засобів та його інвестування з врахуванням стадій життєвого циклу підприємства, загальносвітових технологічних тенденцій, структурних і функціональних складових механізму інвестування відтворення.

4. Дослідження стану та тенденцій відтворення основних засобів і їх інвестування на підприємствах харчової промисловості виявило відсутність обґрунтування достатніх обсягів, темпів та пропорцій відтворення основних засобів і їх інвестування, а також недостатність інноваційної складової та інвестиційних коштів у забезпеченні відтворювальних процесів. Для підприємств не характерні інтенсивні відтворювальні процеси з упровадження нової техніки. Низький рівень прибутковості більшості підприємств обмежує можливості самоінвестування. В повній мірі не використовується потенціал амортизаційних відрахувань. Дослідження функціональних складових механізму інвестування свідчить, що такий основний регулятор як ринковий механізм не забезпечує в достатньому обсязі інвестування інноваційного відтворення основних засобів, що вказує на необхідність державного регулювання цих процесів.

5. На відміну від існуючого ресурсного підходу до визначення обсягів відтворення основних засобів пропонується використовувати цільове обґрунтування масштабів відтворення основних засобів і на цій основі – визначати необхідні інвестиційні витрати. В основу обґрунтувань має бути закладено концептуальний підхід до відтворення основних засобів та його інвестування, який передбачає врахування двох взаємопов'язаних чинників: життєвого циклу та загальної стратегії підприємства. Методика прогнозування даних процесів базується на цільовому відтворенні і передбачає забезпечення простого та розширеного відтворення, комплектації новими основними засобами, у тому числі іншого виду діяльності (при перепрофілюванні, реінжинірингу тощо), а також необхідні додаткові інвестиційні витрати, пов'язані із відтворювальними процесами. Запропонована методика дозволяє зробити прогнозні оцінки обсягів відтворення основних засобів у відповідності до цілей діяльності підприємства по стадіях його життєвого циклу, що забезпечуватиме ефективну операційну діяльність. А прогнозні обсяги майбутніх інвестиційних витрат слугуватимуть базою для інвестиційної стратегії та інвестиційної політики підприємства.

6. З метою збільшення суми власних інвестиційних коштів підприємств пропонується застосовувати альтернативні підходи до формування амортизаційного фонду шляхом його накопичення з використанням фінансових технологій та елементів внутрігосподарського розрахунку. Передбачається доцільове використання амортизаційних відрахувань шляхом їх вкладання на депозит в банківських установах або використання у власному обороті підприємств на поповнення активів з подальшим додатковим нарахуванням до амортизаційного фонду частини чистого прибутку (за нормою, що відповідає середньому значенню рентабельності активів). Доцільним є також застосування механізму розширеного формування нематеріальних активів та їх подальшої амортизації. Використання даних пропозицій дозволить накопичити амортизаційний фонд, за допомогою якого можна буде вирішувати потреби не лише простого (враховуючи інфляційні процеси), але й частково – і розширеного відтворення.

7. На стадії життєвого циклу підприємства "зростання" варто створити сис-

тему формування інвестиційних коштів шляхом внутрішнього запозичення та залучення, що передбачає емісію акцій, облігацій, акумуляцію коштів на особистих рахунках працівників та (або) власників. Це дозволить ефективніше використовувати прибуткову складову інвестиційних коштів (у тому числі дивіденди), оскільки будуть забезпечуватись не просто цілі розвитку, але й загальні корпоративні інтереси (цілісність організації, зацікавленість в розвитку, стимулювання тощо). Залучення та запозичення може вийти за межі прибуткової та дивідендної складових і загалом використовувати інвестиційний потенціал фізичних осіб. Окрім накопичення сум інвестиційних коштів дана пропозиція дозволяє уникнути (повністю або частково) банківського кредитування як більш затратного способу забезпечення інвестиційних процесів.

8. З метою подальшого розвитку та відродження підприємств необхідно вийти за межі використання зарубіжної техніки і здійснювати забезпечення діяльності власними інноваційними основними засобами, у тому числі через систему венчурного інвестування. Доцільним є утворення галузевих структур венчурного типу: асоціацій за участю підприємств харчової промисловості (певного виду економічної діяльності) та підприємств, що працюють на ринку інноваційних технологій та техніки. Цільова спрямованість такої асоціації – координація робіт та сприяння розробленню і створенню інноваційних технологій та основних засобів галузевого призначення, а також забезпеченню цими засобами учасників асоціації та реалізації їх за межами даного господарського утворення. Створення інноваційної техніки базуватиметься на використанні наявного наукового вітчизняного потенціалу, світових досягнень, галузевих, у тому числі національних, технологічних особливостей та інвестиційних можливостей підприємств галузі. Це дасть поштовх не лише до галузевого розвитку, але й до стимулювання інноваційної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. *Стахурська С.В.* Амортизаційний фонд: проблеми формування і напрямки збільшення його коштів // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2005. – № 17. – С. 213–215 (0,36 д. а.).
2. *Стахурська С.В.* Інвестиційна діяльність підприємств у сучасних умовах (на прикладі ЗАТ "Пивзавод на Подолі") // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2005. – № 4. – С. 247–252 (0,56 д. а.).
3. *Стахурська С.В.* Методичні засади аналізу процесів відтворення основних засобів та їх інвестування // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2006. – № 19., Ч. III. – С. 91–95 (0,58 д. а.).
4. *Стахурська С.В.* Механізм відтворення основних засобів виробництва: сутність, складові, джерела інвестування // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 1. – С. 240–247 (0,63 д. а.).
5. *Стахурська С.В.* Формування фінансових ресурсів для інвестування відтворювальних процесів // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки: Економічні науки. – 2006. – № 1. – С. 158–164 (0,59 д. а.).
6. *Стахурська С.В.* Сутність відтворювального процесу та його роль у за-

безпеченні оновлення основних засобів // Наукові праці Національного університету харчових технологій: Економіка. – 2007. – № 21. – С. 142–145 (0,47 д. а.).

7. *Стахурська С.В.* Забезпечення інноваційного відтворення основних засобів підприємств харчової промисловості // Проблеми науки. – 2008. – № 3. – С. 23–29 (0,47 д. а.).

8. *Стахурська С.В.* Формування інвестиційних коштів підприємств шляхом залучення до участі в капіталі та прибутках // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2008. – № 24. – С. 82–84 (0,41 д. а.).

9. *Стахурська С.В.* Відтворення основних засобів та їх інвестування в розрізі стадій життєвого циклу та стратегій підприємства // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2008. – № 26. – С. 132–135 (0,43 д. а.).

Тези доповідей та матеріали конференцій:

10. *Стахурська С.В.* Роль внутрішніх джерел в інвестиційному фінансуванні підприємств // Організаційно-правові та фінансово-економічні проблеми адаптації підприємств АПК до ринкових умов господарювання та шляхи їх вирішення: Всеукраїнська науково-практична конференція. – К.: НУХТ, 2005. – С. 55 (0,09 д. а.).

11. *Стахурська С.В.* Управління процесами відтворення на виробничому підприємстві: проблеми та шляхи їх вирішення // Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість: VIII Всеукраїнська науково-практична конференція. – К.: Видавництво Європейського університету, 2005. – Т. 6. – С. 178–179 (0,08 д. а.).

12. *Стахурська С.В.* Методичні основи дослідження процесів відтворення основних засобів на підприємстві // Нові технології та технічні рішення в харчовій та переробній промисловості: сьогодення і перспективи: IX Міжнародна науково-технічна конференція. – К.: НУХТ, 2005. – Ч. II. – С. 76–77 (0,08 д. а.).

13. *Стахурська С.В.* Інвестиційний потенціал підприємства як чинник інтенсивності процесу відтворення основних засобів // Управління організаційно-технічними та фінансово-економічними змінами на промислових підприємствах: Всеукраїнська науково-практична конференція. – К.: НУХТ, 2006. – С. 72 (0,1 д. а.).

14. *Стахурська С.В.* Відтворення основних засобів та іноземне інвестування: стан і проблеми // ДНІ НАУКИ: Збірник тез доповідей. – Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ", 2006. – Т. 1. – С. 155–157 (0,15 д. а.).

15. *Стахурська С.В.* Процеси відтворення основних засобів та їх інвестування в аспекті стратегій підприємства // Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку: III Міжнародна науково-практична конференція. – К.: НУХТ, 2007. – С. 37 (0,09 д. а.).

16. *Стахурська С.В.* Удосконалення процесів інвестування відтворення основних засобів виробництва на підприємствах // Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку: IV Міжнародна науково-практична конференція. – К.: НУХТ, 2008. – С. 70 (0,1 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Стахурська Світлана Валеріївна. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (харчова промисловість). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2008.

Дисертацію присвячено теоретичному узагальненню та удосконаленню механізму інвестування відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості.

Проаналізовано сутнісні і структурні характеристики та особливості зношення і відтворення основних засобів. Розроблено методику комплексної аналітичної оцінки відтворення основних засобів. Визначено сутність та механізм інвестування відтворення основних засобів з використанням структурного, сценарного та процесного підходів. Досліджено складові механізму інвестування. Проаналізовано стан основних засобів, процесів їх відтворення, виявлено особливості інвестування основних засобів на підприємствах харчової промисловості. Запропоновано методику прогнозування відтворення основних засобів та інвестиційних витрат з урахуванням концепції життєвого циклу та стратегії підприємства. Розроблено пропозиції щодо удосконалення інвестування відтворення основних засобів відповідно до реальних умов діяльності підприємств. Розроблено підходи до формування підприємствами амортизаційного фонду шляхом використання альтернативних напрямків його накопичення із застосуванням фінансових технологій та елементів внутрігосподарського розрахунку. Запропоновано формування інвестиційних коштів підприємств шляхом залучення до участі в капіталі та прибутках через внутрішнє запозичення та залучення з використанням прибуткової складової та інвестиційного потенціалу фізичних осіб. Запропоновано утворення галузевих структур венчурного типу з метою забезпечення інноваційного відтворення основних засобів.

Ключові слова: механізм інвестування, відтворення, основні засоби, життєвий цикл підприємства, стратегія, інновації.

АННОТАЦИЯ

Стахурская С.В. Механизм инвестирования процессов воспроизводства основных средств на предприятиях пищевой промышленности. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (пищевая промышленность). – Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2008.

Диссертация посвящена вопросам теоретического обобщения и совершенствования механизма инвестирования процессов воспроизводства основных средств на предприятиях пищевой промышленности.

Определены сущность воспроизводственного процесса и его роль в обеспечении обновления основных средств. Проанализированы сущностные и струк-

турные характеристики и особенности износа и воспроизводства основных средств. Разработана методика комплексной аналитической оценки процессов воспроизводства основных средств. Определены сущность и механизм инвестирования процессов воспроизводства основных средств с использованием структурного, сценарного и процессного подходов.

Проанализировано современное состояние основных средств, процессов их воспроизводства, выявлены особенности инвестирования основных средств на предприятиях пищевой промышленности, а также исследованы другие составляющие механизма инвестирования процессов воспроизводства.

Определена связь процессов воспроизводства и их инвестирования с концепцией жизненного цикла предприятия и его общей стратегией. Предложена методика прогнозирования объёмов воспроизводства основных средств и необходимых инвестиционных затрат для этих процессов. Разработаны предложения по усовершенствованию инвестиционного обеспечения воспроизводства основных средств в соответствии с реальным состоянием инвестиционно-воспроизводственных процессов на предприятиях и требованиями относительно инновационного развития в условиях конкурентного рынка. В целях увеличения суммы собственных инвестиционных средств предприятиям следует использовать метод накопления амортизационного фонда путём доцелевого использования амортизационных отчислений от стоимости основных средств и нематериальных активов, а также создавать и наращивать нематериальные активы с дальнейшей их амортизацией. Доцелевое использование амортизационных отчислений, как временно свободного финансового ресурса, в целях увеличения средств совокупного амортизационного фонда может осуществляться двумя путями. Во-первых, это наращивание начисленных и полученных сумм амортизации путём их вложения на депозит в банковских учреждениях, а, во-вторых – это использование амортизационных отчислений на предприятии в собственном обороте на восполнение активов с дальнейшим дополнительным начислением к амортизационному фонду части чистой прибыли предприятия (по норме, что соответствует среднему значению рентабельности активов). Формирование амортизационного фонда должно осуществляться в управленческом учёте. Преференции будет иметь то направление, которое обеспечит наиболее эффективное использование амортизационных отчислений и максимально позволит увеличить амортизационный фонд. Механизм расширенного формирования нематериальных активов и их дальнейшей амортизации предусматривает поэтапное создание нематериальных активов с постепенным наращиванием и оценкой их стоимости.

На стадии жизненного цикла предприятия "возрастание" следует создать систему формирования инвестиционных средств путём внутреннего заимствования и привлечения, что предусматривает эмиссию акций, облигаций, аккумуляцию средств на личных счетах работников или собственников. Это позволит более эффективно использовать составляющую прибыли в инвестиционных средствах (в том числе дивиденды), поскольку будут обеспечиваться не просто цели развития, но и общие корпоративные интересы (целостность организации, заинтересованность в развитии, стимулирования и т. д.). Заимствование и привлечение могут выйти за пределы прибыли и дивидендов и вообще использовать инве-

стиционный потенциал физических лиц.

В целях дальнейшего развития и возрождения предприятий необходимо обеспечивать их инновационными основными средствами, в том числе посредством системы венчурного инвестирования. Целесообразно создание отраслевых структур венчурного типа. С учётом действующего законодательства наиболее оптимальным является создание ассоциаций с участием предприятий пищевой промышленности (определённого вида экономической деятельности) и предприятий, работающих на рынке инновационных технологий и техники. Целевая ориентация такой ассоциации – координация работ и содействие разработке и созданию инновационных технологий и основных средств отраслевого назначения, а также обеспечению этими средствами участников ассоциации и реализации их за пределами данного хозяйственного образования.

Ключевые слова: механизм инвестирования, воспроизводство, основные средства, жизненный цикл предприятия, стратегия, инновации.

ANNOTATION

Stahurskaya S.V. Mechanism of investing of reproducing processes of fixed assets on food industry enterprises. – Manuscript.

Thesis for a Candidate's degree of the candidate of economic sciences in specialty 08.00.04 – Economics and management of enterprises (food industry). – National University of Food Technologies. – Kyiv, 2008.

In the dissertation research exposed theoretical aspects and improvement of mechanism of investing of reproducing processes of fixed assets on food industry enterprises.

The essential and structure characteristics and peculiarities of wearing out and reproducing of fixed assets are analyzed. Methods of complex annalistic estimation of fixed assets reproducing are worked out. The essence and mechanism of investing reproducing processes with using of structure, scenario and process methods of approach are determinate. The structure parts of investing mechanism are investigated. The condition of fixed assets, reproducing processes are analyzed, the peculiarities of fixed assets investing on Food Industry enterprises are investigated. Methods of prognosis of fixed assets reproducing and investing expenditures deals with life cycle conception and enterprise's strategy is discussed. The suggestions of improving fixed assets reproduction investment according to the real conditions of enterprise's activity are worked out. The methods of approach to the forming of amortization fund by enterprise's by using alternative ways of it's accumulating deals with finance technologies and elements of non-financing by the State are worked out. The forming of enterprise's investing means by drawing in taking part in capital and profits by internal adopting and drawing in with the using of profit component and investing potential of physical persons is proposed. The creation of branch structures of venture types with the aim of fixed assets innovation reproducing is proposed.

Keywords: mechanism of investing, reproduction, fixed assets, life cycle of enterprise, strategy, innovations.